

Маруся і свобода

Моя собака Маруся часто втікає.

Точніше буде сказати – втікає щораз, коли спустиш її зі шворки. Стартує з місця й несеться світ за очі, незграбно підстрибуючи, не реагуючи на своє ім'я й ні на що взагалі; зникає. Діти навіть відмовляються йти гуляти до лісу, бо буде більше шукання Марусі, ніж того гуляння.

Я довго не міг зрозуміти: навіщо, куди? Від мене? Життя її досить комфортне, а в порівнянні з тим, чого вона зазнала в минулому, перш ніж я забрав її з притулку, то просто рай. Їжа, тепло, турбота. А там, куди вона прямує, немає нічого – і врешті вона повертається, вся в реп'яхах і задихана, з виваленим язиком, винувато зиркаючи на мене.

Або ні; тоді, прочісуючи ліс, я знаходжу її на галявині, де вона кружляє навколо їжака, захлинаючись агресивним гавкотом і кусаючи колючу спину.

Їжак? – дивуюся я. – Оце і є твоя свобода?

А це й не свобода, сказала б мені Маруся, якби могла. Не плутай свободу з вивільненням.

Вивільняєшся ти неодмінно від чогось, на противагу чомусь. Видається, що те, що тебе гнітило, народжувало щем у грудях і млість у животі, може бути знесене одним поривом, зостатись позаду, замінене в біг з калатанням серця кудись в нікуди. І зникнути на час, поки ти не зупинишся.

Але, зупиняючись, ти розумієш, що несеш те, від чого вивільнялася, з собою. Тоді залишається тільки розпач і безпорадна лють: кусати їжака. Й вертатись до вихідної точки.

Свобода ж – це також свобода не втікати. Можливо, навіть лишатись на шворці, яка в цьому разі втрачає сенс, бо ні від чого тебе не втримує.

Свобода – це також, ламаючи сталі конструкції свого (й не лише свого) життя, бути готовою прийняти наслідки. Знаючи, що вихідної точки, куди б ти могла повернутись, більше нема.

Свобода не приносить ні радості – бо затьмарена відповідальністю за вибір, – ані полегшення, бо ти передбачаєш, що вона, скоріш за все, нічим добрим не скінчиться.

Не сильно зігріє свобода в лісі вночі, коли в темряві повітря вібрує від загрози й ніхто не покличе тебе на ім'я.

Тому жити вільною, якщо так подумати, набагато страшніше, ніж будувати своє життя з послідовних циклів вивільнення-упокорення. Ось і все.

Нічого ти не тямиш, Марусю, міг би сказати я їй, що й не дивно, бо ти ж собака. Істота, керована інстинктами, а не цінностями. Свобода ж є цінністю, вартою того, щоб за неї боротись, і, як ти кажеш, прийняти наслідки.

Шворка, яка тебе тримає, й усі ті невидимі шворки турботи, комфорту, вдячності, співчуття, почуття провини, страху, сорому, невпевненості й сумнівів, суспільного осуду й загальноприйнятих норм поведінки, які тебе можуть тримати також, є реальними незалежно від того, чи вважаєш ти їх своїм власним вибором.

Шворки не є ні в кого в крові; шворки – це те, що з нами зробили інші. Часто – для того, аби, як їм видається, нас захистити. Твоя ось для того, щоб ти не втікала щоразу світ за очі, одержима безглуздим шалом, який розвіється, щойно ти перестанеш бігти й не думати. Щоб зараз ти повернулась до теплого й ситого дому, куди нам, до речі, пора.

Зауваж: на припоні тут не лише ти – я так само, замість лишити тебе сам-на-сам з їжаком у лісі, ходжу й шукаю тебе, відповідальний за тих, кого приручив і прип'яв.

Свобода потрібна не тільки для того, щоб знов не бути причепленою на шворку – потрібна, щоб шворки, яких ти не можеш уникнути, не змогли зробити тебе не-тобою. Тоді не буде потреби втікати, бо можна, коли чи якщо ти так вирішиш, просто піти – усвідомлюючи причини й не лякаючись наслідків. Звідки ти можеш знати, як саме страшно в лісі вночі?

Але, звісно, розмовляти з собаками немає жодного сенсу.